

Published on www.bilvavi.net

ספר נפש החיים 018 שער ד פרק ד עסק התורה ביראה > [Home](#)

ספר נפש החיים 018 שער ד פרק ד עסק התורה ביראה

בעזר השם נפש החיים שער ד', אמצע פרק ד'.

ובפרשת בהר (ק"ח א'): מאי עול מלכות שמים, אלא כהאי תורא כו', הכי נמי איצטריך ליה לבר נש לקבלא עליה עול בקדמיתא, ולבתר, דיפלח ליה בכל מה דאיצטריך, ואי לא קביל עליה האי בקדמיתא, לא ייכול למפלח. הדא הוא דכתיב (תהלים ק, ב) "עבדו את ה' ביראה", מהו ביראה, כמה דאת אמר (שם קיא, י) "ראשית חכמה יראת ה'" כו', ועל דא האי בקדמיתא הוא דכלא כו', בגין דבהאי עייל לשאר קדושה, ואי האי לא אישתכח לגביה, לא שריא ביה קדושה דלעילא כו'.

אם כן מביא הנפה"ח מדברי חז"ל, שתחילת הדבר, האדם צריך לקבל עול מלכות שמים.

כמו שנתבאר, יש מדרגה של יראה באופן של-יראת העונש, יש מדרגה של יראה באופן של-יראת הרוממות, ויש מדרגה של יראה באופן של-יראת חטא. ומתחילה, צריך שיהא לאדם האופן הראשון של היראה שהיא יראת העונש, ולאחר מכן, סדר העליה במדרגות הוא: יראת הרוממות ויראת חטא, שענין, שהאדם מכיר מרגיש וחש שהוא עומד לפניו יתברך שמו. במדרגת יראת הרוממות האדם מרגיש כך רק בשעת העבודה כמו שאומר הרמח"ל (במס"י פכ"ד), ובמדרגת יראת חטא האדם מרגיש כך בין בשעת העבודה בין שלא בשעת העבודה.

כשמתבוננים בדברי הנפה"ח כאן בפרק ד' מתעוררת לכאורה שאלה, שהרי סדר הדברים עד עכשיו היה ביאור שיש דבקות בהקב"ה ויש דבקות בתורה, וכאן לכאורה הוא חזר ונכנס לסוגיא אחרת, שצריך למדרגת עסק התורה "טוהר המחשבה ויראת ה'".

מי דיבר עד עכשיו על יראת ה' שלכך נכנס הנפה"ח ש"ודאי דאי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה?" לכאורה לא עסקנו עד עכשיו ביראה, עסקנו רק בסוגיא של דבקות!

אבל האמת היא, ששאלה זו נובעת מחמת חוסר ההבנה מה ענינה של יראה.

כאשר מבינים שיש יראת העונש, אז יראת העונש באמת קודמת לתורה, ואין זה ענין לדבקות אלא לקבלת עול מלכות שמים, וזו אכן סוגיא אחרת. משא"כ כאשר מדברים ביראת הרוממות ויתר על כן ביראת חטא, אז הגדרת הדבר הוא: יראה כמו שנתבאר זה מה שהאדם חש מכיר ומרגיש שהוא עומד אצלו יתברך, כדברי הרמ"א הידועים בריש אורח חיים, "כי אין ישיבת האדם ותנועותיו ועסקיו והוא לבדו בביתו, כישיבתו ותנועותיו ועסקיו והוא לפני מלך גדול, ולא דיבורו והרחבת פיו כרצונו והוא עם אנשי ביתו וקרוביו כדיבורו במושב המלך".

אז מי שיושב ועוסק בתורה כדבעי, הוא מרגיש שהוא יושב בבית המלך! "שבתי בבית ה' כל ימי חיי", הוא נמצא בבית המדרש והוא יושב בביתו יתברך שמו. ואפילו אם הוא לא בבית המדרש, אבל עצם עסק התורה מעמיד אותו אפילו במדרגת יראת הרוממות בשעת העבודה שהוא עומד לפניו יתברך שמו.

ולכן כשייסד הנפה"ח שיש דבקות בתורה מלבד הדבקות בהקב"ה, א"כ "ודאי דאי אפשר" שיהא סלקא דעתך שאין צורך של יראה, כי ענינה של היראה באמת הוא הכרת הבורא, "יְרָאָה" זה אותיות "יְרָאָה", "הוא רואהו בעין שכלו" כלשון החובות

הלבבות, הוא רואה את מציאותו יתברך שמו.

צורת מתן תורה הרי היתה באופן של "וירד ה' על הר סיני", שורש כל נתינת התורה היה באופן כזה, שהתורה נתנה באופן של "כי הוי"ה יתן חכמה מפיו דעת ותבונה", התורה נתנה אצלו יתברך!! על המעמד הזה נאמר "אשר ילמדון ליראה אותי כל הימים", למען "ילמדון ליראה" זוהי צורת מעמד נתינת התורה, **וכשם שבנתינת תורה ראשונה זה היה באיתגליא של הקב"ה**, וזהו היראה- עומד לפניו יתברך שמו, **כך צורת עסק התורה צריכה שתהא תדיר!!** אבל מי שלומד תורה ואין לו את אותה יראה, הרי שהוא רחוק ממדרגת מתן תורה. ומי שרחוק ממדרגת מתן תורה, ברור ופשוט שהשייכות וההשגה שלו בתורה הולכת וקטנה.

ככל שהאדם **קרוב** לצורה של מעמד הר סיני, כך יש לו **חיבור** למקור הנביעה של עסק התורה, שם קיבלנו את התורה, ומשם אנחנו ממשיכים לקבלה כסדר!! זה לא מעמד שהיה בעבר, אלא "נותן התורה" בהווה, ומשם אנחנו ממשיכים לקבל תורה. ככל שהאדם **מקיים בעצמו** "השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח.. יום אשר **עמדת לפני ה' אלוקיך** בחורב", והוא זוכר את מעמד הר סיני, את ה"עמדת לפני ה' אלוקיך", כך צורת עסק התורה שלו השתא, באותה מידה הוא מצורף למדרגת הר סיני.

אבל אם האדם לומד תורה, ואין לו "יראת הוי"ה טהורה עומדת לעד" שענינה "יראה - ראייה", "עומד לפני המלך", הרי שהתורה שלו רחוקה מהר סיני, ואם היא רחוקה מהר סיני, אז השייכות והעסק שלו בתורה הולך ומוקטן.

בפעם הקודמת התבאר בהרחבה, שלולא יראה אין השגה בתורה, אבל לא התבאר **מדוע אין השגה בתורה ללא יראה?**

אבל להבין עתה ברור מה **השייכות** של השגת היראה כלפי השגת התורה: כי היראה מעמידה את האדם שהוא עומד לפניו!! ולכן צורת העסק כלשון חז"ל (ע' לקמן פ"ו): כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה **כנגדו**, זוהי צורת עסק התורה האמיתית.

על היראה הזו אומר הנפה"ח כאן בפרק ד': **"ודאי דאי אפשר לומר שאין צריך לענין עסק התורה שום טוהר המחשבה ויראת ה' חלילה"**, **אל תאמר** שאם סגי בדבקות התורה, אז לא צריך להכיר ולהרגיש שהוא עומד לפניו יתברך שמו בשעה שהוא עוסק בתורה! לא ולא!

כי **בודאי שקודם לעסק התורה צריך** יראה גמורה שהוא עומד לפניו יתברך שמו, **וגם בזמן עסק התורה צריך** שיהיה לאדם הרגשה שאין תנועותיו כשיושב בביתו כתנועותיו והוא יושב בבית המלך, ויתר על כן "לפני המלך", ולכן הרחבת ידיו ורגליו נעשים בצמצום וכל שאר תנועותיו תואמים את ה"עומד לפני המלך".

על זה מרחיב כאן הנפה"ח, שבשעת עסק התורה **אף שצריך** דבקות בתורה **אבל עדיין צריך** שיהא לאדם הכנה לעסק התורה של "עומד לפני המלך", וגם בשעת עסק התורה, אם הוא שוכח לגמרי שהוא עומד לפני המלך, אז הוא צריך לחזור לאותה הזכירה.

בשעת עסק התורה לא צריך מחשבה חיובית כל הזמן שהוא עומד לפני המלך, כי הוא לא יוכל ללמוד, ויתר על כן כי קוב"ה ואורייתא חד, **אבל צריך את הרושם של ה"עומד לפני המלך"**. זה הלשון שהשתמש הנפה"ח לקמן (בפרק ז') "טרם יכבה מלבו יראתו יתברך שמו", כלומר שהוא **שכח את ההכרה החושית** והפשוטה של "יושב בבית המלך, ועומד לפני המלך", והכרה זו הלכה ונעלמה ממנו.

הקבלת עול מלכות שמים שהאדם מקבל, שנתבארה כאן, ראשית, זוהי יראת העונש, אבל אחרי היראת העונש צריך שיהיה בעסק התורה הכנה של יראת הרוממות, הכנה של יראת חטא.

מי שלפניו שהוא לומד תורה הוא לא חש את הקב"ה, בודאי שכאשר ילמד תורה יהיה לו הרבה יותר קשה לחוש את מציאותו יתברך שמו, כי יש כאן מחד כח מקרב, אבל מאידך הוא עסוק בדבר אחר שמסיח דעתו.

אבל ככל שיש לאדם הכנה כסדר לחוש את מציאותו יתברך שמו, "יראת הוי"ה טהורה עומדת לעד", "יראה - ראייה", הוא רואה לפניו מי הוא עומד, הקב"ה יושב ומביט עליו ומכח כך הוא מתיירא - "עין רואה", "כדרך שבא לראות בא ליראות", "פנים בפנים דיבר ה' עמכם", אז צורת עסק התורה שלו הוא באופן ש"עמו הוא נושא ונותן", הוא חי לפניו יתברך שמו, זוהי תורה!!

מי שהתורה שלו לא נמצאת באיתגליא עם הקב"ה, בהכרח ש"אין בידו כלום", זהו הלשון שהביא הנפה"ח לעיל, ויביא עוד מיד להלן. משא"כ מי שהתורה שלו מקושרת ומחוברת אליו יתברך שמו, זהו "סוד הוי"ה ליראיו" הוא זוכה למעמקי השגה של

תורה הקדושה, "נעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק"!!!...

ואמרו עוד (אבות ג, יא): "כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו מתקיימת", כי יראת ה' תחילה היא עיקר הקיום של חכמת התורה. וכמו שאמרו רז"ל (שבת ל"א ע"א): "אמר ר"ל, מאי דכתיב (ישעיה לג, ו) 'והיה אמונת עיתך כו', אמונת, זה סדר זרעים" כו', חשיב שם בזה הפסוק כל הש"ס, ומסיים, ואפילו הכי "יראת ה' היא אוצרו", דימה הכתוב את התורה לרוב תבואות, והיראה לאוצר המחזיק בו המון תבואות ומשתמרים בתוכו, שיראת ה' היא האוצר לחכמת התורה הקדושה, שעל ידה תתקיים אצל האדם, ואם לא הכין לו האדם תחילה אוצר היראה, הרי רוב תבואות התורה כמונח על פני השדה למירמס רגל השור והחמור ח"ו, שאינה מתקיימת אצלו כלל.

בלשון כללי מאד, צריך לדעת שבדברי חז"ל היראה יש לה פנים רבות ביחס לתורה:

מחד כלשון חז"ל שהביא הנפה"ח לעיל, היראה נקראת "שער" - זהו השער להיכנס לדברי תורה. בפנים נוספות שהביא כאן הנפה"ח, היראה נקראת "כלי" - דימה הכתוב את. היראה לאוצר", היא נקראת "אוצר" של יראת שמים. ישנם עוד פנים שמתבארות בדברי הגמ' בשבת שם שהיראה נקראת "קב חומטין" - המקיים את הדברי תורה. ישנה הבחנה ביראה המבואר שם בדברי הגמ' שהיא נקראת "דרתא" - עיקר מקום המדורין, "חבל על דלית ליה דרתא, ותרעא לדרתא עביד". ישנה עוד הבחנה שהיראה נקראת "מפתחות" - "אוי לו למי שמסרו לו מפתחות חיצוניות, ומפתחות פנימיות אין בידו". יש אופן שהיראה נקראת "קיפלויות של תורה" - היא הפנים והמעמקים של הדברי תורה. ועוד ועוד פנים בדברי חז"ל מה היראה נקראת ביחס לעסק התורה.

על מנת להסביר את הדברים, את פרטות כל אחת ממדרגות היראה הללו ביחס לעסק התורה, במסגרת דהכא הדבר יצא מן המכוון, [הם נתבארו אולם בהרחבה כאשר למדו את הסוגיא של יראת ה'], אמנם בכללות, צריך להבין שמדרגת היראה ביחס לעסק התורה יש לה שני חלקים:

יש את החלק של יראת העונש שהאדם מקבל עליו עול מלכות שמים, זהו עול תורה של מצוות, ומכאן "מדרגת מצוות" הוא מגיע ל"מדרגת תורה". כמו שגר שבא להתגיר מלמדים אותו מקצת מצוות קלות וחמורות על מנת שיקבל כח של גירות של יהדות, מעין אותו דבר, קבלה ללימוד תורה, צריך ללמוד על מנת לקיים, כל הלומד שלא על מנת לקיים טוב לו שנתהפכה שלייתו על פניו. זהו חלק של יראת העונש בכדי לקיים בנפש את אותה קבלה, שיהיה כאן כח המתקיים. ובדקות, זהו כח ה"תורתי שמרו", כח הגדר, כח הגבול במעמקי נפשו של אדם. זהו חלק אחד של יראה כהכנה לתלמוד תורה.

אבל החלק השני של היראה בכללות ענינו, כפי שנתבאר: שהאדם עומד לפניו יתברך שמו, ועמו הוא נושא ונותן, והעסק שלו בתורה זהו- אצלו יתברך! וממנו יתברך הוא מקבל את כל שפעו בתורה!!

ככל שהיראה הראשונה קיימת, אז האדם- נכנס לדברי תורה. וככל שהיראה השניה קיימת, אז האדם- משיג דברי תורה!! כי הוא מתחבר למקור "נותן התורה", לא לתורה לעצמה, אלא "ברוך אתה הו"ה נותן התורה", הוא מחובר במקורו לנותן התורה.

אם אין לו את אותה היראה, אז נחסרים לו החלקים הרבים שנתבארו כאן: נחסר לו המדרגה של ה"שער", נחסר לו המדרגה של ה"כלי", נחסר לו המדרגה של ה"קב חומטין", נחסר לו המדרגה של ה"מפתחות", נחסר לו המדרגה של "דרתא", ועוד ועוד לשונות של חז"ל שכל אחד מהם צריך תלמוד. משא"כ כאשר יש לו את אותה היראה, אז צורת הדבר היא: שהוא עומד אצלו יתברך שמו, וממנו הוא מקבל תורה.

וכן אמרו על זה הכתוב (בשמות רבה פ"ל): "אתה מוצא אדם שונה מדרש הלכות ואגדות, ואם אין בו יראת חטא אין בידו כלום, משל לאדם כו', יש לי אלף מידות של תבואה, א"ל יש לך אפתיקאות [כלומר אוצרות] ליתן אותם בהם כו', שנאמר 'והיה אמונת עיתך', עיין שם.

בהקבלה ללשון שנאמר לעיל "אין בידו כלום", גם הכא אמרו ז"ל "אם אין בו יראת חטא- אין בידו כלום!!"

אם כן הנפה"ח העמיד כאן את היסוד, אשר ירחיב עוד להלן בפרק ה': שכפי שיעור היראה- כך שיעור ההשגה בדברי תורה. ובלשון פשוטה וברורה: כפי שיעור שהאדם חש את קירבתו יתברך שמו- כך שיעור ההשגה שלו בתורה!! לא שיעור ה"ידיעה", אלא שיעור ה"השגה" שלו בדברי תורה.

וזהו "אם אין יראה"- "אין חכמה" בשלמות, כי כפי שיעור היראה של קירבתו יתברך שמו- כך שיעור ההשגה בנפש בעומק עיונה של תורה...

- [נפש החיים שער ד](#) 1]

Source: <http://bilvavi.net/shiur/התורה-ביראה-עסק-ד-פרק-ד-שער-ד-018-נפש-החיים>

Links

[1] <http://bilvavi.net/nefesh.hachaim.dalet>